

Сьогодні питання про те, чи можна вважати криптовалюти повноцінними грошима практично не стоїть, проте противники та прихильники говорять про них у зовсім різній тональності: перші стверджують, що це не більше ніж грошовий сурогат чи навіть фінансова піраміда; тоді як другі, навпаки, вважають їх чимось кращим, ніж традиційні фіатні (боргові) гроші, випущені державою. Безперечно одне: навколо криптовалют сформувався певний суспільний консенсус щодо можливості використання (як засобів обміну та як засобів інвестування), внаслідок чого вони посіли своє місце у фінансовій системі.

У той же час об'єктивні процеси цифровізації економіки, а також ряд об'єктивних переваг криптовалют перед фіатними грошима дозволяють сподіватися, що блокчейн-валюта здатна стати основою економіки майбутнього, де всі розрахунки здійснюватимуться в єдиній розподіленій мережі, і слугуватимуть не лише засобом платежу, заощадження та заходи вартості, а й одночасно тригером усієї системи господарювання.

Література:

1. Ію Casey, M. & Vigna, P. (2015). *The age of Cryptocurrency: How Bitcoin and the Blockchain are challenging the Global Economic Order*. New York: St. Martin's Press.

ВИКОРИСТАННЯ АІ-СИСТЕМ У СКЛАДАННІ ЗВІТНОСТІ З ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Муравський О.Ю., здобувач ступеня доктора філософії*,
Державний податковий університет, м. Ірпінь, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0081-2124>

Штучний інтелект (АІ) є інструментом розробки інтелектуальних алгоритмів розв'язання питань, які зазвичай потребують наявності людського фактору. За своєю суттю штучний інтелект засновується на концепції машинного навчання, де алгоритми розробляються на великих наборах даних, щоб розпізнавати закономірності і робити прогнози чи приймати рішення [1]. Цей процес передбачає подачу в систему штучного інтелекту позначених даних, що дозволяє їй «навчатися» на прикладах і робити точні прогнози на нових, невідомих

* Науковий керівник – Красовський В.М., д.е.н., професор

даних. Хоча рішення штучного інтелекту для трансфертного ціноутворення все ще знаходяться на стадії розробки, сам продукт завойовує велику довіру серед інвесторів [2]. Жодна галузь, не кажучи вже про окремі компанії, не застрахована від зростаючого впливу податкових ризиків, що виникають в результаті діяльності. Однак у сфері законного податкового планування інтелектуальні дані можна використати подвійно – як для мінімізації ризику, так і для створення цінності. Штучний інтелект у трансфертному ціноутворенні виконує додаткову роль: за допомогою інструментів автоматизації спеціалісти з трансфертного ціноутворення можуть переключити свою увагу з завдань, пов'язаних із відповідністю, зосередившись на загальних ланцюгах постачання та розглянути стратегічні наслідки рішення щодо встановлення трансфертної ціни. Зазначене виключатиме ймовірність порушення податкового законодавства, що зсуває фокус проблеми з трансфертного ціноутворення для податкових органів, а для компаній – фокус проблем буде зсунуто з технічних деталей на ланцюжки створення вартості.

Забезпечивши автоматизацію формування звітності із трансфертного ціноутворення, у середовищі штучного інтелекту за допомогою веб-інтерфейсу можна завантажувати та збирати дані у сумісні звіти без дублювання, що також усуває потребу у перевірці відповідності даних між пов'язаними сторонами- резидентами різних країн. Окрім цього, великі дані та робототехніка можуть допомогти компаніям впоратися з можливим дублюванням даних, коли той самий набір даних подається та повідомляється іншим органам, таким як податкові органи, митні органи та державні реєстратори компаній. Основним рішенням для цього є зменшення ручних зусиль і забезпечення відповідності. З появою великих даних і технологій обробки BigData більше не є обмеженням, наприклад, у порівняльному аналізі здійснювати інтеграцію різних джерел даних. Звітність у режимі реального часу також може стати реальністю в майбутньому, коли податкові органи вимагатимуть цілі набори даних замість вибірок. Зокрема, штучний інтелект може постійно відстежувати ринкові дані, дозволяючи компаніям володіти інформацією щодо динаміки цін. Маса інформації, отримана в результаті консолідації даних із різноманітних джерел, включаючи онлайн-ринки, галузеві звіти та фінансові бази даних, призводить до прийняття оптимальних рішень з трансфертного ціноутворення з урахуванням таких факторів, як попит і пропозиція, нестабільність ринку, уподобання клієнтів і стратегії ціноутворення конкурентів.

Знайти релевантні порівняльні дані в операціях трансфертного ціноутворення в аналогічних умовах, яким зазвичай надають перевагу, а іноді і вимагають, може бути складно – якщо вони недоступні, іноземних порівнянних даних може бути достатньо, але це вимагатиме ретельної оцінки ринкових відмінностей між географічними регіонами. Цю проблему у перспективі також здатний вирішити штучний інтелект. Він може допомогти в оцінці ринкових відмінностей між географічними регіонами, аналізуючи економічні показники, ринкові тенденції та динаміку бізнесу, може ідентифікувати та кількісно визначити варіації таких факторів, як поведінка споживачів, купівельна спроможність, нормативно-правову базу та конкурентне середовище. У контексті порівнянності операцій компанії можуть використовувати такі технологічні рішення, як кластеризація галузей на основі штучного інтелекту – замість того, щоб покладатися виключно на географічну близькість, алгоритми можуть кластеризувати галузі на основі різних параметрів, таких як подібність продуктів, динаміка ринку та економічні фактори.

Поруч із явними перевагами застосування штучного інтелекту слід ідентифікувати і загрози, які можуть виникнути з використанням даного інструменту. У першу чергу це безпека даних, зокрема несанкціонований доступ до конфіденційної фінансової та бізнес-інформації. Компанії, що використовують штучний інтелект у сфері автоматизації складання звітності (документації) із трансфертного ціноутворення повинні переконатися, що система корпоративної інформаційної безпеки є належно захищеною як щодо обробки даних, так і щодо використовуваних методологій автоматизації.

Перелік переваг і недоліків використання систем штучного інтелекту в автоматизації звітності з трансфертного ціноутворення відображений у таблиці.

Таким чином, визнаючи безумовні переваги штучного інтелекту в автоматизації процесів, зокрема складання звітності із трансфертного ціноутворення, вважаємо, що трансфертне ціноутворення є сферою, участь в процесах якого людини є обов'язковою умовою для оцінки контексту та прийняття обґрунтованих суджень і рішень. На останне системи штучного інтелекту у професійній діяльності не мають запрограмованих алгоритмів.

**Переваги і недоліки використання AI-систем
в автоматизації звітності з трансфертного ціноутворення**

№ з/п	Сфера питання	Переваги і недоліки	
		переваги	недоліки
1	Загальні аспекти впровадження	– економія часу на виконання процесу; – економія на персоналі за рахунок передачі функцій складання звітності;	– високі витрати на впровадження; – тривалість впровадження та необхідність пошуку відповідних фахівців;
2	Автоматизація складання звітності	– неможливість дублювання даних; – можливість інтелектуального аналізу даних;	<i>не виявлено</i>
3	Людський фактор складання звітності	<i>не виявлено</i>	– неможливість ручного коригування окремих даних; – відсутність суджень та висновків;
4	Інформаційна безпека	– належна захищеність даних лише у випадку перебудови системи інформаційної безпеки;	– високий ступінь ризику несанкціонованого доступу до конфіденційної фінансової та бізнес-інформації;
5	Інше	– додаткові можливості з оцінки ризиків, об'єднання різних баз даних, виконанні складних алгоритмів тощо.	– ймовірна заборона використання штучного інтелекту в діяльності окремими урядами країн.

Джерело: складено автором.

Література:

1. Laizet A. Artificial intelligence & transfer pricing: the future of international tax planning. URL: http://memoire.jm.u-psud.fr/affiche_memoire.php?fich=12186&diff=public (date of application: 10.03.2024).

2. Makke R. Artificial intelligence and transfer pricing: promising changes towards compliance, evidence from European MNEs. The effect of multinationality, tax havens, and intangible assets on transfer pricing compliance of European MNEs and the role of artificial intelligence in achieving compliance. Business administration. 2020. URL: <https://dumas.ccsd.cnrs.fr/dumas-03002981/document> (date of application: 10.03.2024).

3. Красевський В.М., Муравський О.Ю. Звітність із трансфертного ціноутворення: виникнення та розвиток. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 12. С. 46-51.